

В. П. НАГРЕБЕЛЬНИЙ,
кандидат юридичних наук,
член-кореспондент НАПрН України,
заступник директора Інституту держави і права
ім. В.М. Корецького НАН України;

Д. В. БУСУЙОК,
кандидат юридичних наук,
вчений секретар Наукової ради НАН України
з координації фундаментальних правових досліджень

ПРО СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Координація фундаментальних досліджень в Українській державі є одним із чільних напрямів діяльності Національної академії наук України як головної наукової установи країни, зарегламентованих основним правовим актом, що регулює діяльність наукової галузі – Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та статутом НАН України. Як зазначено у згаданому законі, сприяти реалізації такого важливого напрямку діяльності Академії має Міжвідомча рада з координації фундаментальних досліджень в Україні, що створюється при НАН України, склад якої та положення про неї затверджує Кабінет Міністрів України.

Науково-координаційну роботу з окремих напрямів і проблем здійснюють громадські наукові об'єднання (ради, комітети, комісії, товариства) НАН України, одним з яких є Наукова рада НАН України з координації фундаментальних правових досліджень (далі – Координаційна рада), що впродовж тривалого часу функціонує на базі Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України під керівництвом директора Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, академіка НАН України **Ю.С. Шемшученка**.

Правові засади її діяльності визначенні положенням про Координаційну раду, ухваленим на засіданні ради 22 лютого 2007 р. і погодженим з Відділенням історії, філософії та права НАН України. До її складу входить понад 50 членів – відомих вчених-правознавців, керівників та представників органів виконавчої влади, судових і правоохоронних органів, народних депутатів України тощо, об'єднаних у 12 секцій з найважливіших галузей права і напрямів юридичної науки.

14 лютого 2013 р. в Інституті держави і права ім. В.М.Корецького НАН України відбулось розширене засідання Координаційної ради, у якому взяли участь члени ради, провідні вчені Інституту, представники наукових правових установ, вищих юридичних навчальних закладів, державних установ і правоохоронних органів, народні депутати України.

З доповіддю, присвяченою стану та основним напрямам вдосконалення координації фундаментальних наукових досліджень з проблем державотворення і правотворення в Україні виступив голова координаційної ради академік НАН

України **Ю.С. Шемшученко**, який, зокрема, зазначив, що основними віхами у діяльності Координаційної ради за два останні роки можна вважати:

а) підготовку і видання низки колективних монографічних праць з актуальних теоретичних питань державотворення і правотворення. Такими працями є: «Правові проблеми пенсійного забезпечення» (під ред. доктора юридичних наук **Н.М. Хуторян**), «Реформування адміністративно – територіального устрою» (під ред. доктора юридичних наук **О.Ф. Андрійко**); «Охорона і захист прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у цивільних відносинах» (під ред. доктора юридичних наук **Я.М. Шевченко**) та інші роботи. Підготовлена під егідою НАПрН колективна 5-томна монографія «Правова система України» у 2012 році була удостоєна Державної премії України в галузі науки і техніки;

б) друге видання на базі Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України «Великого енциклопедичного юридичного словника», а також серії нових підручників та посібників з різних галузей права;

в) участь вчених – правознавців у науковому експертно-правовому забезпеченні законодавчого процесу, у діяльності науково – консультативних рад при судових, прокурорських та інших правоохоронних органах;

г) спільне видання ряду журналів, зокрема, «Право України», «Проблеми філософії права», «Порівняльне правознавство», «Вісник Міністерства юстиції», «Судова апеляція» та ін.

На особливу увагу заслуговує діяльність Координаційної ради у рамках Конституційної Асамблеї, утвореної у 2012 р. В Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України було підготовлено проект Положення про Конституційну Асамблею. Зараз Асамблеєю завершується підготовка проекту Концепції реформування Конституції України. Передбачається також підготовка проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України».

Разом з тим, доповідач відзначив, що у діяльності Координаційної ради існує ряд недоліків і проблем. Це обумовлено як суб'єктивними, так і об'єктивними причинами. За роки незалежності, зокрема, в Україні зросла кількість наукових публікацій з юридичної тематики і нових науково-дослідних установ (Національна академія правових наук України, Інститут законодавства Верховної Ради України тощо), а особливо – вищих юридичних навчальних закладів (понад 150). Збільшилася також кількість фахівців, зайнятих у сфері юридичної науки. Так, за 20 останніх років захистили з юридичної тематики докторські дисертації понад 500 і кандидатські – понад 6 тисяч осіб.

На жаль, кількісні показники тут ще не переросли у якісні. Проблематика правознавчих наукових досліджень визначається значною мірою спорадично і безсистемно. Внаслідок цього, з одного боку, має місце істотне дублювання цієї тематики, а з другого, – цілі спектри актуальних проблем теорії і практики залишаються поза увагою вчених – правознавців. Видається чимало товстих монографій, на які не варто було витратити папір, бо вони, на жаль, не містять нових, науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій. Коефіцієнт корисної дії таких фоліантів близький до нуля.

У даному контексті актуальною видається потреба поліпшення організації і координації насамперед фундаментальних правових досліджень на засадах

посилення зв'язку юридичної науки, освіти і практики. Адже, не можна не бачити, що у нормативно-правовому порядку на державному рівні це питання належним чином не вирішено. Статут НАН України є відомчим актом, прийнятим Загальними зборами Академії. Його дія фактично не поширюється на позаакадемічні наукові установи, а тому участь в координації досліджень залежить від їхньої доброї волі.

Повноваження НАН України як найвищої наукової установи в країні щодо організації координації фундаментальних наукових досліджень варто було б закріпити у майбутньому Законі України «Про Національну академію наук України». Концепція цього законодавчого акта вже опрацьована в Академії, і хотілося б сподіватися на його підтримку у Верховній раді України.

На формування тематики фундаментальних правових досліджень більшою мірою мають впливати відповідні державні замовлення. Ми тут маємо тільки поодинокі приклади. На засадах державного замовлення і за постановою Кабінету Міністрів України, зокрема, свого часу була підготовлена і видана 6-томна «Юридична енциклопедія», яка одержала Державну премію України в галузі науки і техніки за 2004 р.

З того часу багато що змінилося у юридичній сфері. Зважаючи на це, стало питання про перевидання «Юридичної енциклопедії». Його позитивне вирішення сприятиме розвитку юридичної науки, координації творчих зусиль правознавців, підвищенню правосвідомості громадян України.

Державне замовлення на наукові правові розробки мало б стати основою для формування видавничих планів юридичних наукових установ і вищих навчальних закладів. На жаль, заклики Координаційної ради залишаються здебільшого не почутими відповідними державними органами. Наукова думка у нас не цінується. Видавництва не те, що не платять гонорарів, а й взагалі не беруть до видання навіть безкоштовно рукописи наукових праць. Авторів доводиться не тільки підготувати працю, а й заплатити чималі гроші, щоб її надрукували.

Більш впливовою має бути й діяльність Координаційної ради щодо формування напрямків фундаментальних наукових досліджень. Зокрема, глибокого теоретичного осмислення потребують питання призначення права у демократичному суспільстві, співвідношення держави і громадянського суспільства, механізмів забезпечення прав і свобод людини, шляхів і напрямів реформування політичної, соціально-економічної та адміністративної сфер, судової системи тощо.

Важливою для юридичної науки є також проблема співвідношення політики і права. Це стосується фактично усіх гілок влади: законодавчої, виконавчої і судової. Але тут тільки правовим аспектом не обійтися. Необхідна більш тісна координація юридичної і політичної наук. Про це, зокрема, свідчить досвід нашого Інституту, де поряд з правовими відділами діє й відділ політико-правових досліджень. Ми також тісно координуємо свою наукову діяльність з Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України.

Істотного розширення також потребують наукові дослідження проблем систематизації і кодифікації чинного законодавства. При цьому координація у

сфері розвитку законодавства передбачає критичне і творче переосмислення всього масиву нормативного матеріалу з метою його приведення до єдиної, зручної для користування системи нормативно-правових приписів. У цьому контексті слід було б подумати про «реанімацію» ідеї створення Зводу законів України та її наукове обґрунтування.

Ще одним проблемним питанням вдосконалення координації є розширення зв'язків вітчизняних і зарубіжних правознавчих наукових центрів. Думаю, що цьому сприятиме нововведення, відповідно до якого тепер кожний претендент на здобуття ступеня доктора наук має опублікувати не менше 4, а кандидата наук 1 статті у зарубіжних наукових періодичних журналах. Але справа не у цьому. У торуванні шляхів до Європейського Союзу нам потрібне постійне наукове співробітництво з відповідними країнами, зокрема щодо вивчення і використання європейського правового досвіду.

Важливим також є питання підготовки наукових кадрів для проведення правових наукових досліджень. Наприклад, за сімнадцять років (з 1975 по 1992 роки) в Україні було захищено 88 докторських і 462 кандидатські дисертації з юридичних дисциплін. А зараз тільки за один рік захищається в середньому 50 докторських і понад 700 кандидатських дисертацій. У зв'язку з цим викликає занепокоєння значне дублювання дисертаційної тематики, зокрема, з конституційного та адміністративного права, державного управління та деяких інших спеціальностей. Почастішали випадки плагіату. Ряд важливих і актуальних правових напрямків не включено до відповідного переліку спеціальностей, за якими здійснюється захист дисертацій. Це, наприклад, стосується порівняльного правознавства. Однією з найстаріших міжнародних академій є Академія порівняльного права. В Україні також широко ведуться порівняльно-правові дослідження, але такої спеціальності немає.

Таким чином, поліпшення координації фундаментальних правових досліджень пов'язане не тільки з удосконаленням діяльності нашої Координаційної ради. Тут потрібні спільні зусилля і самої ради, і усіх тих, хто займається юридичною наукою, і тих, хто здійснює управління у цій сфері.

В обговоренні доповіді взяли участь: перший віце-президент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України **О.В. Петришин**; міністр юстиції України **О.В. Лавринович**; директор Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАПрН України **О.Л. Копиленко**; головний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, член – кореспондент НАН України, академік НАПрН України **В.Ф. Сіренко**; президент Інституту правової політики, доктор юридичних наук **М.В. Оніщук**; голова Комітету Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією **В.В. Чумак**.

Зокрема, **О.В. Петришин** наголосив на необхідності більш тісної співпраці Національної академії правових наук України та Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України при підготовці спільних правових проєктів, звернув увагу на потребі подолання дублювання тем кандидатських і док-

торських дисертацій з проблем держави та права. Він визначив, що з цією метою НАПрН України щорічно готує збірник затверджених тем дисертаційних досліджень з усіх галузей юридичної науки, надсилає його науковим установам та вищим навчальним закладам. Зараз існує потреба у наданні цьому збірнику статусу офіційного видання та обов'язкового закріплення у ньому тем дисертацій. Також на нормативно – правовому рівні необхідно посилити вимоги до докторських досліджень з проблем держави і права. Крім того, виступаючи зазначив, що координація фундаментальних правових досліджень, які здійснюються НАПрН України, Інститутом держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, іншими науковими закладами та вузами передусім має відбуватись в процесі підготовки фундаментальних колективних монографічних праць. До роботи над ними слід залучати представників відповідних наукових шкіл з усієї України. Зокрема, прикладом такої роботи є 5-томна монографія «Правова система України», яка в 2012 році була удостоєна Державної премії України в галузі науки і техніки. Зараз існують домовленості про спільну підготовку відомими вченими-юристами країни колективної 5-томної монографії «Правова доктрина України», що, безумовно, сприятиме поліпшенню координації зусиль авторського колективу.

У своєму виступі міністр юстиції України **О.В. Лавринович** зазначив, що в сучасних економічних і соціальних умовах координація наукової діяльності безперечно є важливою і необхідною. Адже зараз ми маємо велике різнобарв'я і розмаїття наукових і науково-навчальних закладів. Більшість критичних зауважень, що лунають, мають своє коріння не стільки в сьогоденні, скільки в минулому. Ми повинні визнати, що звання вченого, у нас девальвувалося. Коли в Україні нараховується така кількість вищих навчальних закладів, що є більшою ніж в Європейському Союзі, то це не є ознакою того, що правова наука у нас сильна. Навпаки. Надмірна кількість юридичних ВНЗ якраз є протилежним симптомом. Вже багато років про це говориться, пропонується почати рух у зворотньому напрямі. І кожного разу, після невеликого скорочення, відбувається чергове збільшення юридичних навчальних закладів. Це ж стосується і спеціалізованих рад, а також вимог щодо осіб, які отримують вчені звання. І справа тут не у тому, що зараз ліквідований ВАК. Ми мали ВАК протягом останніх 19 років і ця тенденція намітилася саме за його існування. Але не ВАК України задавав тональність у процесі девальвації української правової науки. Найголовніше – це відповідальність кожної спеціалізованої ради. Пропозицію щодо публікування наукових праць за кордоном пошукувачами я вважаю своєчасним і потрібним кроком.

Стосовно ролі науки і її впливу на практику, то слід зазначити наступне. Якби за допомогою енциклопедичних словників, випущених вченими, можна було провести своєрідне спостереження. Наприклад, було б цікаво роздати 450 примірників у парламенті і придивитися: скільки з народних обранців їх розкрило, переглянуло, а скільки прочитало.

З цим пов'язана суттєва проблема функціонування нормативної бази Української держави. Як закони народжуються, які мотиви їх розробки і ухвалення тощо. І це не питання навіть способу голосування. Якщо придивитися, які

експертизи вчиняються щодо законопроектів, наприклад, експертизи на відповідність Конвенції з прав людини, антикорупційні тощо, то простежується інтерес зацікавлених осіб. А тому приймаються масово закони, в яких закладені корупційні схеми. При цьому іноді демонструється повна єдність провладної більшості та опозиції. Така ж єдність демонструється й при прийнятті кон'юнктурних законів. Я маю на увазі розвиток нормативної бази щодо пільг для різних категорій населення. За моїми спостереженнями, наша країна є чемпіоном світу з надання пільг. Але більшість з них навіть теоретично не може бути виконана.

Існує також проблема іншого порядку, зокрема щодо наукового пошуку в сфері функціонування публічних інституцій. Зокрема, як приймаються відповідні рішення цими інституціями, або який є і яким має бути статус державних органів, чи якою має бути їх відповідальність тощо. При цьому йдеться не тільки про політичну волю, адже вона є досить ефемерною річчю. Потрібно проводити пошук і обґрунтування відповідальності юридичної. У цій аудиторії я повинен відверто зазначити, що поширені і розтиражовані наукові праці, які є рімейками минулих досліджень, лише задовольняють амбітність певних осіб і не більше. Інакше, як пояснити той факт, що ми щороку маємо збільшення наукових кадрів та кількості наукових праць і, в той же час, маємо пониження рейтингу української правової науки.

У цій ситуації слід спиратися на активних, небайдужих людей, зокрема, на колектив Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Що стосується фундаментальних речей, як наприклад, розробки правових доктрин, юридичного аналізу з ключових питань державотворення, то потрібен пошук певних механізмів співпраці наукових установ і державних інституцій. Слід налагодити взаємодію між Інститутом держави і права ім. В.М. Корецького НАН України та Інститутом законодавства Верховної Ради України. Зокрема, стосовно останнього, то не думаю, що Інститут держави та права номер два потрібен в Україні. Очевидно в Інституті законодавства має бути зовсім інший статус, інші напрями діяльності, для того, щоб він був більш корисним державі і парламенту.

Стосовно стану законопроектної роботи, зокрема в Міністерстві юстиції України, то мушу зазначити, що практично всі суб'єкти законодавчої ініціативи бажають мати висновки Мін'юсту. Це позитивна тенденція, але вона вимагає проведення ретельної науково-експертної роботи. Саме у цьому напрямі слід шукати співпрацю з науковими установами НАН України та Національної академії правових наук України з тим, щоб ефективніше використовувати ресурси, науковий потенціал. При координації зусиль можливо знаходити необхідні рішення. Українська наука має достатньо добрі коріння, добру історію. Багато фахівців, що працюють в Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, і не тільки у ньому, захищаються саме тут. А це якраз є запорукою того, що негативні тенденції, які мають місце в правовій науці, можна і потрібно зламати. І коли у нас кількість захищених дисертацій, можливо, і зменшиться, а якість досліджень виросте, тоді авторитет української правової науки піде вгору, а не навпаки. Потрібно, щоб статус і роль науковця в Україні піднімалися.

Сьогодні, як відомо, юридична наука (особливо теоретична) переживає складний період. Тому велике значення у подальшому розвитку досліджень у галузі держави і права має відігравати високий методологічний рівень і якісність цих досліджень, їх належна й змістовна координація, переконаний директор Інституту законодавства Верховної Ради України **О.Л. Копиленко**. На його думку, аналіз співвідношення кількісних та якісних показників результатів наукової діяльності засвідчив, що нерідко у світ виходять наукові журнали, монографічні та дисертаційні роботи, які не містять наукової новизни та ґрунтовних пропозицій щодо удосконалення правового регулювання суспільних відносин. Він також відзначив, що, на жаль, існують окремі спеціалізовані ради по захисту дисертацій, які перетворюються на комерційні проекти, а також наголосив на потребі більш чіткого визначення форм координації діяльності зі систематизації переліку затверджуваних тем кандидатських і докторських досліджень з проблем держави і права, удосконалення переліку спеціальностей по захисту дисертацій у галузі юридичної науки.

Головний науковий співробітник Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України **В.Ф. Сіренко** у своєму виступі наголосив на тому, що наукові дослідження з юриспруденції мають викликати інтерес не тільки відповідних фахівців, а й у широких верств населення. Потреби практики мають стати визначальним фактором формування тематики фундаментальних правових досліджень. Він також акцентував увагу на необхідності визначення: критеріїв правого закону, умов забезпечення розподілу влади, конституційних засад забезпечення незалежності контролюючих органів, юридичної відповідальності чиновників. При цьому державний інтерес має переважати над приватним інтересом. Крім того, виступаючий зауважив, що у зв'язку з передачею об'єктів загального користування у приватну власність, юридичні положення про загальнонародну власність зводяться до нуля. Відбувається наступ на соціальну державу, а тому існує потреба у збереженні надбань соціального характеру, зокрема, приписів трудового законодавства щодо захисту працівників від свавілля роботодавця. На завершення виступу В.Ф.Сіренко наголосив на необхідності видання тлумачних словників термінів, які містяться в законодавчих актах, а також створення спеціалізованої юридичної бібліотеки. Ці актуальні питання, на його переконання, також мають бути у полі зору оновленої Наукової ради НАН України з координації фундаментальних правових досліджень.

Сам факт необхідності вдосконалення форм координації юридичних досліджень, узгодження дій вчених – правознавців при розробці пріоритетних напрямів розвитку держави і права, не викликає сумнівів ні в суб'єктів координаційної діяльності, ні у фахівців права. У цьому переконаний президент Інституту правової політики **М.В. Оніщук**, додаючи, що у зв'язку з цим варто переглянути й уточнити положення про Координаційну раду та її секції, визначити найважливіші пріоритетні напрями фундаментальних правових досліджень на найближчу перспективу і не допускати дублювання проблематики досліджень та «розпорошення» кадрового наукового потенціалу. Він також відзначив потребу у проведенні науковими установами та вищими на-

вчальними закладами юридичного профілю досліджень актуальних методологічних і теоретичних проблем удосконалення Конституції України, перспектив і стратегії подальшого державно-правового розвитку, реформування муніципального управління, судових органів та органів прокуратури.

За словами голови Комітету Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією **В.В.Чумака**, з метою належного наукового забезпечення законодавчого процесу, подолання проявів правового нігілізму парламент має стати одним із замовників вітчизняних фундаментальних правових досліджень. Зараз, на його думку, існує нагальна потреба у більш тісній взаємодії представників юридичної і політологічної науки, спільних дослідженнях проблематики взаємодії держави і громадянського суспільства, розбудови правової держави, забезпечення конституційного правопорядку, вдосконалення процедур і стандартів управлінської діяльності, подолання корупції у цій сфері тощо. Важливу організаційно-координуючу роль у цьому має відігравати секція з політико-правових досліджень, яка функціонує у складі Координаційної ради.

Під час обговорення доповіді порушувались й інші проблеми, вирішення яких, на думку учасників зібрання, якісно відзначилися на розвитку вітчизняної юридичної науки, координації правових досліджень, діяльності Координаційної ради та її секцій.

За результатами даної частини засідання координаційної ради було ухвалено наступне рішення:

1) роботу бюро Наукової ради НАН України з координації фундаментальних правових досліджень за 2011 – 2012 роки схвалити;

2) науковим установам і вищим навчальним закладам юридичного профілю зосередити увагу на дослідженні актуальних методологічних, теоретичних і прикладних проблем державотворення і правотворення, удосконалення Конституції України (у контексті діяльності Конституційної Асамблеї), адміністративно – правової і судово – правової реформ, протидії та запобігання корупції, реформування муніципального та регіонального управління, удосконалення чинного законодавства та механізму його реалізації;

3) науковим правовим установам і вищим юридичним навчальним закладам посилити взаємозв'язки з судовимий правоохоронними органами, Міністерством юстиції України та іншими державними органами, розширити практику державних замовлень на фундаментальні наукові дослідження з державно – правової тематики, розробку правових доктрин розвитку держави і права у контексті нових вимог теорії і практики;

4) у першому півріччі 2013 року визначити перелік пріоритетних напрямів фундаментальних правових досліджень на найближчу перспективу та найважливіших тем докторських дисертацій у юридичних науках;

5) вважати за доцільне перевидання (зі змінами і доповненнями) 6-томної «Юридичної енциклопедії», а також видання 3-томної «Енциклопедії міжнародного права» на базі Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України із залученням вчених-правознавців і фахівців – практиків інших наукових установ, вузів, державних органів; взяти активну участь у підготовці 5-и томної колективної монографії «Правова доктрина України»;

6) розширити координаційні зв'язки з юридичними науковими центрами зарубіжних країн, наповнити реальним змістом міжнародне наукове співробітництво, зокрема, шляхом збільшення кількості публікацій з правової тематики іноземними мовами і спільного видання юридичних журналів;

7) вважати за доцільне внести зміни і доповнення до Положення про Наукову раду НАН України з координації фундаментальних правових досліджень (в частині вдосконалення організаційних форм координації цих досліджень);

8) керівникам секцій Координаційної ради оновити персональний склад секцій і посилити їх роль в організації координації фундаментальних правових досліджень у відповідних галузях юридичної науки.

За пропозицією голови Координаційної ради, академіка НАН України **Ю.С. Шемшученка** було розглянуто питання щодо часткового оновлення складу та структури ради. За підсумками обговорення цього питання відкритим голосуванням одноголосно ухвалено рішення про наступний склад Координаційної ради:

Шемшученко Юрій Сергійович, директор Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України та академік НАПрН України, голова ради;

Нагребельний Володимир Петрович, заступник директора Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, кандидат юридичних наук, член – кореспондент НАПрН України, перший заступник голови ради;

Горбатенко Володимир Павлович, заступник директора Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, доктор політичних наук, професор, заступник голови ради;

Бусуйок Діана Вікторівна, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, вчений секретар ради;

членами Координаційної ради **затверджені**:

Андрійко Ольга Федорівна, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, в.о. завідувача відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України; **Андрусичин Богдан Іванович**, директор Інституту політології та права Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, доктор історичних наук, професор; **Бабкін Володимир Дмитрович**, доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України; **Блажівський Євген Миколайович**, ректор Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук; **Бойко Андрій Михайлович**, декан юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук; **Бошицький Юрій Ладиславович**, ректор Київського університету права НАН України, кандидат юридичних наук, професор; **Гетьман Анатолій Павлович**, проректор з наукової роботи Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого», доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України; **Головін Анатолій Сергійович**, голова Конституційного Суду України; **Гриценко Іван Сергійович**, декан юридичного

факультету Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор; **Денисов Володимир Наумович**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; **Ківалов Сергій Васильович**, президент Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, голова Комітету Верховної Ради України з питань верховенства права та правосуддя; **Коваленко Валентин Васильович**, ректор Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України; **Копиленко Олександр Любимович**, директор Інституту законодавства Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор, член – кореспондент НАН України, академік НАПрН України; **Костенко Олександр Миколайович**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач відділу проблем кримінального права, криминології та судоустрою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; **Кресіна Ірина Олексіївна**, доктор політичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач відділу правових проблем політології Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; **Курило Володимир Іванович**, директор Навчально-наукового інституту земельних ресурсів та правознавства Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор юридичних наук, професор; **Лавринович Олександр Володимирович**, міністр юстиції України; **Литвин Володимир Михайлович**, доктор історичних наук, професор, академік НАН України, академік НАПрН України, народний депутат України; **Лутковська Валерія Володимирівна**, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; **Малишева Наталія Рафаелівна**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач відділу космічного права Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України; **Мамутов Валентин Карлович**, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України та академік НАПрН України, директор Інституту економіко – правових досліджень НАН України; **Оніщенко Наталія Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України; **Оніщук Микола Васильович**, президент Інституту правової політики, доктор юридичних наук; **Опришко Віталій Федорович**, декан юридичного факультету Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, доктор юридичних наук, професор, член – кореспондент НАН України; **Пархоменко Наталія Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, вчений секретар Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; **Петришин Олександр Віталійович**, перший віце-президент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України; **Пилипчук Петро Пилипович**, голова Верховного Суду України; **Поляков Сергій Іванович**, декан юридичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат історичних наук, професор; **Прилипко Сергій Миколайович**, головний вчений секретар

Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України; **Святоцький Олександр Дмитрович**, головний редактор юридичного журналу «Право України», доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України; **Селіванов Анатолій Олександрович**, завідувач відділу зв'язків з органами правосуддя Апарату Верховної Ради України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України; **Семчик Віталій Іванович**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України та академік НАПрН України, головний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; **Середа Григорій Порфирівич**, заступник Генерального прокурора України, доктор юридичних наук, професор; **Сіренко Василь Федорович**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України та академік НАПрН України, головний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; **Скулиш Євген Деонізіївич**, ректор Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук, професор; **Стефанчук Руслан Олексійович**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри представництва інтересів держави і громадян в Національній академії прокуратури, член-кореспондент НАПрН України; **Сухонос Віктор Володимирович**, декан юридичного факультету Української академії банківської справи Національного банку України, доктор юридичних наук, професор; **Татьков Віктор Іванович**, голова Вищого господарського суду України; **Тацій Василь Якович**, президент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, академік НАПрН України; **Темкіжев Ігор Хажмуридович**, голова Вищого адміністративного суду України; **Теплюк Михайло Олексійович**, керівник Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України; **Труба Вячеслав Іванович**, декан економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І.І.Мечникова, кандидат юридичних наук, професор; **Усенко Ігор Борисович**, кандидат юридичних наук, професор, завідувач відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; **Хуторян Наталія Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України; **Чумак Віктор Васильович**, голова Комітету Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією; **Шаповал Володимир Миколайович**, голова Центральної виборчої комісії, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН України та НАПрН України; **Шевченко Ярослава Миколаївна**, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач відділу проблем цивільного, трудового і підприємницького права Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України; **Ющик Олексій Іванович**, доктор юридичних наук, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України.

На засіданні також визначено, що **структура Наукової ради НАН України з координації фундаментальних правових досліджень** на найближчому перспективу складатиметься з 12 секцій, а саме: теорії держави і права (керів-

ник – **Н.М. Оніщенко**); історії держави і права (керівник – **І.Б. Усенко**); конституційного права та місцевого самоврядування (керівник – **О.І. Ющик**); адміністративного права та державного управління (керівник – **О.Ф. Андрийко**); цивільного права та цивільного процесу (керівник – **Я.М. Шевченко**); трудового права та права соціального забезпечення (керівник – **Н.М. Хуторян**); господарського права (керівник – **В.К. Мамутов**); екологічного, природо-ресурсного та космічного права (керівник – **Н.Р. Малишева**); земельного та аграрного права (керівник – **В.І. Семчик**); кримінального права, кримінології та судоустрою (керівник – **О.М. Костенко**); міжнародного права та порівняльного правознавства (керівник – **В.Н. Денисов**); політико-правових досліджень (керівник – **І.О. Кресіна**).

Рішенням Координаційної ради організацію поточної діяльності з координації фундаментальних досліджень покладено на бюро, до складу якого увійшли голова ради, його заступники, вчений секретар, а також керівники вказаних секцій.

ЮРИДИЧНА НАУКА ЯК БУТТЯ ЛЮДИНИ (пам'яті професора А. П. Таранова)

12 листопада 2012 року юридична громадськість України відзначає 100-річний ювілей видатного вченого-конституціоналіста й педагога, талановитого організатора вітчизняної юридичної науки **Анатолія Павловича Таранова**. Відомий український вчений-правознавець, доктор юридичних наук, професор, представник когорти фундаторів вітчизняної наукової школи конституційного права, він по праву належить до плеяди дослідників, які завдяки своїй подвижницькій праці та яскравим науковим досягненням заслуговують на звання класиків юридичної науки.

Доля, наукові погляди та життєві переконання А. П. Таранова є віддзеркаленням епохи, в якій він жив та працював. Народився він у м. Орську Оренбурзької губернії 12 листопада 1912 року у робітничій сім'ї. Після смерті матері у 1920 р. виховувався у дитячому будинку м. Харкова. Закінчивши семирічну школу, продовжив оволодівати знаннями у школі фабрично-заводського навчання при Харківському електромеханічному заводі (1930 р.).

Після цього був направлений на роботу техніком-контролером до Трудової комуни НКВС УРСР у м. Прилуки, яку очолював відомий педагог А. Макаренко. Працюючи тут, одночасно заочно закінчив індустріальний технікум, а у 1934 р. вступив до Харківського юридичного інституту. Завершивши курс навчання, отримав диплом з відзнакою і був залишений в аспірантурі при цьому ж інституті (1938 р.). Проте навчання в аспірантурі перервала Велика Вітчизняна війна.

У 1941–1944 рр. Анатолій Павлович працював в органах юстиції: членом Алтайського крайового суду, членом Харківського обласного суду, який у ті часи знаходився у м. Куп'янську, ревізором управління навчальних закладів НКЮ СРСР (1943 р.), директором судово-прокурорських курсів УРСР у м. Са-